

PAASEXCURSIE

Lenard Vaessen.

Excursie gebied: omgeving Schwerin, Mecklenburg-Vorpommern Duitsland.

Deelnemers: Rieja van Aart, Hilda Bakker, Jan Boes & 2 introducees, Jo Bosch, Adrie Burger, Gon Burger - v.d. Horst, Martin Cadee, Joris Geys & introduc , Wim Groeneveld, Arie Janssen & introduc , Edith Janssen - Kruit, Michael M ller, Rob v Slageren, Serge v Schooten, Joop Tummers, Jaap vd Voort, Lenard Vaessen, Frank Wesselingh & introduc .

Door de gezamenlijke inspanning van Michael Gorbatsjov, Helmut Kohl, Martin Kaunetzki en Andreas Grant kon voor de eerste keer in de geschiedenis van de WTKG een excursie gehouden worden naar het typegebied van de beroemde Sternberger Gestein.

Gorbatsjov zorgde voor het geschikte politieke klimaat. Kohl kocht het excursiegebied op met D marken van de westduitse belastingbetaler. U begrijpt het al Sternberg ligt op het grondgebied van de voormalige DDR. Martin Kaunetzki is het WTKG lid uit Lubeck dat de te bezoeken groeves selecteerde en de excursie ter plaatse leidde en Andreas Grant uit Schwerin zorgde voor de vergunningen die nodig waren om de groeves te kunnen betreden.

Ondanks de tamelijk slechte weersvooruitzichten kampeerden alle excursiegangers. In de loop van de vrijdagmiddag en tot diep in de nacht kwamen de meeste deelnemers aan op de camping in Raben Steinfeld aan de "Schweriner See" 5 km ten oosten van Schwerin. Schwerin ligt in Noord Duitsland  80 km ten oosten van Hamburg. Het dorpje Raben Steinfeld en het kampeerterrein, eigenlijk moet ik zeggen "Wanderwasserschutzplatz" waren bij daglicht redelijk goed te vinden. In het donker leverde dat aanzienlijk meer problemen op zoals enkele onder ons tot hun ellende ondervonden. Het kampeerterrein was eenvoudig maar lag mooi. Een fraai uitzicht over het meer met balsende futen en achter en naast de tent o.a. bosanemonen, bosgeelster en leverbloempjes.

Zaterdag 30 maart, de eerste excursiedag. Het excursiedoel voor die dag was een kleigroeve in het ongeveer 50 km zuidelijk gelegen Maliss.

Bij de poort van het bedrijf werden we verwelkomd door een ingenieur van de steenbakkerij die ons het een en ander vertelde over het bedrijf en vooral over de groeve en de klei die er afgegraven werd.

De klei die hier al tientallen jaren wordt uitgeraven is Rupelklei. Tot mijn verbazing gebruikte hij de term "Rupelton" en niet "septarienton" wat de Duitsers veelal doen. De dikte van het ontsloten kleipakket bedroeg ongeveer 35 m. In het hogere deel van de groeve bevatte de klei een aantal niveaus met septarie n. Fossielen kwamen over het hele traject, spaarzaam, voor. Er werd in twee niveaus gegraven. De oude groeve lag dicht bij de fabriek en stond vol water, de omgeving was begroeid met hoog gras en enkele struiken. Aan de hoefafdrukken te zien wordt de oude groeve frequent bezocht door herten en ree n. Toen wij dit deel van het groevecomplex passeerden liep er juist een roedel van vier ree n rond, dat ijlings verdween toen wij aankwamen. Een mooi voorbeeld van hoe mooi een verlaten groeve kan worden als deze niet met vuilnis wordt opgevuld.

De groep zwermde uit over de nieuwe groeve op jacht naar mollusken en haaietanden. De groeve bleek niet rijk, maar toch hoorde je regelmatig

links en rechts tevreden gebrom. Michael, Frank en Andreas troffen een punt dat zo rijk was dat je er zelfs door kleiblokken uit te hakken regelmatig fossielen kon inpakken. Vooral enkele fraaie, welliswaar geplette zeeëgels zijn het vermeld waard. Omdat ik niet geïnventariseerd heb wat iedereen gevonden heeft, ben ik niet in staat een overzicht te geven van de soorten die er die dag aan de klei ontfutselt zijn. Het weer werkte deze dag nog helemaal mee, echt kleigroeve weer, een lekker zonnetje en vooral droog.

Zondag 31 maart.

Door de opgekomen bewolking had het 's nacht niet gevroren en hoefden we Frank in tegenstelling tot de eerste ochtend niet te ontdooien. We werden van ochtend om half tien bij de heer Braasch in Raben Steinfeld verwacht om zijn collectie Sternberger gesteïn, die hij in de loop van vele jaren bij elkaar heeft gebacht uit de Kiesgrube Pinnow te bekijken. We werden duidelijk verwacht, in de garage was een soort expositie ingericht, met geprijsde vondsten. Dit bleek niet de echte collectie Braasch maar een verkoop collectie. Naast sternberger gesteïn konden er ook hangertjes, ringen en armbanden met fossielen of getrommelde of gepolijste stenen aangeschaft worden. Terwijl groepjes van telkens 5 personen in de woonkamer naar de eigenlijke collectie ging kijken kon de rest in de garage de marken laten rollen. Dat was tenminstekennelijk de bedoeling. De stukken sternberger gesteïn waren zeer fraai uitgeprepareerd en rijk aan mollusken. Maar of het nu aan de hoogte van de prijzen lag, aan het feit dat de meesten principiële tegenstanders zijn van het kopen van fossielen, of aan de mogelijkheid dat iedereen aan het begin van de excursie nog de hoop koesterde zelf de nodige fraaie stukken sternberger kuchen te bemachtigen weet ik niet, maar gekocht werd er niet veel. Verkopers en "kopers" draaiden wat onwennig rond elkander heen, "kopers" pakten zo nu en dan eens een stuk op en mommelden iets van mooi of schön en waren duidelijk opgelucht als ze naar de echte collectie konden ontsnappen. De verzameling sternberger gesteïn van de heer Braasch was werkelijk indrukwekkend. Grote blokken met mooi uitgeprepareerde mollusken en haaiantanden. En laden vol los materiaal. Zo te zien waren er van de vele soorten nog niet erg veel op naam gebracht. Aansluitend ging het gezelschap onder leiding van de heer Braasch naar de Kiesgrubbe Pinnow in Pinnow, 5 km ten oosten van Raben Steinfeld. Bijna de totale verzameling sternberger gesteïn van hem is uit deze groeve afkomstig. Wij konden er nu ons geluk ook eens beproeven. De zand, kiezel en stenen worden met een dragline of een zuiginstallatie van onder water opgehaald en in hoge bergen op de kant neer gekiept om te drogen. Via een zeefinstallatie wordt het zand van de grovere delen gescheiden. De steenhopen bij de zeefmachines waren ons eerste doel. Deze leverde niet al te veel op. Slechts een aantal blokken Sternberger gesteïn zonder fossielen werden gevonden. Wel lagen er veel noordelijke, cristallijne zwerfstenen. Daarna zochten we op de ongesorteerde, vers uitgebaggerde hopen die even verder lagen. Hier werd meer gevonden. Niet alleen handzame blokjes Sternberger gesteïn maar ook losse mollusken, waaronder vrij veel exemplaren van een dentaliumsoort, een redelijk fraaie charonia, en wat Naticidea en Turridae. Adrie Burger vond een stuk waaruit hij thuis bijna 100 soorten heeft kunnen losweken. De Sternberger gesteïn worden op grond van hun fossielinhoud in het Chattien A en B (Laat Oligoceen) geplaatst. Deze afzetting komt in het gebied rond Sternberg in de ondergrond voor en is door het landijs losgewerkt en opgenomen. De Sternberger gesteïn is vervolgens als zogenaamde lokaal moraine afgezet. Dit heeft waarschijnlijk plaats gevonden tijdens de laatste ijstijd, het Weichselien.

Het weer werkte zondag maar matig mee, er stond een gure noord-westelijke wind die een aantal deelnemers al snel naar de auto terug joeg toen de vondsten achter bleven bij de 's ochtends gewekte verwachtingen. De volhouders werden om ongeveer half een buiten het hek gezet. Na de lunchpauze op de camping werd de excursie om 14.00 uur voortgezet met een bezoek aan de steenhopen van de Kies- und Zandwerken te Ventschow. Hier zouden i.p.v. Sternberger gesteijn Holsteiner (Vroeg Mioceen) en Reinbecker gesteijn (Midden Mioceen) gevonden kunnen worden. Helaas, er was niet een deelnemer die iets van dien aard gevonden heeft dacht ik. Vervolgens werd, nog steeds onder leiding van de heer Braasch de groeve zelf met een bezoek vereerd. Maar ook hier geen stenen met fossielen uit het tertiair. Liefhebbers van zwervsteen fossielen uit oudere afzettingen kwamen meer aan hun trekken. Doordat deze groeve droog wordt geëxploiteerd waren er fraaie sedimentaire structuren te zien in de smeltwater afzettingen. Vanwege de steeds slechter wordende weersomstandigheden en het gebrek aan vondsten werd tegen vier uur besloten een café te gaan zoeken om Adri Burger's verjaardag te vieren. Dat werd dus onze "stamkroeg" in Raben Steinfeld. Alle andere etablissementen die op een café leken waren gesloten of te klein om een groep van zo'n twintig personen te herbergen.

Maandag 1 april. Deze dag moesten we er al vroeg uit. Om kwart over acht vertrokken we met een tamelijk gereduceerd gezelschap naar de omgeving van Sternberg. Een kleine veertig km rijden over meestal smalle binnenwegen. Om negen uur werden we verwacht in de "kiesgrube" in Kobrow, 2 km ten zuiden van Sternberg. De groevebaas arriveerde even na ons. Na het handen schudden leide hij ons de groeve in. Net als in Pinnow werd het zand hier grotendeels onder water weggezogen. Het materiaal werd niet eerst op een hoop te drogen gelegd maar direct naar de zeefinstallaties geleid. De grote blokken werden weer op een hoop gekiept om later gekraakt te worden. De groevebaas had in de voorafgaande week het personeel gevraagd de Sternberger steinen die ze zagen apart te leggen. Dat was dus feest, we konden zo een aardige lading stenen doorhakken en inpakken. De stenen zijn hier veel harder dan in Pinnow. Hierdoor is het een stuk lastiger om de mollusken los in handen te krijgen. Op de grindhopen naast de kraakinstallatie konden de grotere slakken los worden verzameld, vooral aphorais en Turidea kwamen veel voor. Ook werden enkele haaletanden gevonden.

Met de groevebaas was afgesproken dat we anderhalf uur zouden mogen zoeken. Ondanks de regen had men duidelijk zin nog wat langer te blijven, daarom werd er nog een dik half uur bij geregeld. Een klein aantal mensen heeft samen met de groevebaas nog een ronde langs de put gemaakt. Hierbij liet hij zien dat de meeste Sternberger gesteijn uit de toplaag van de grindafzettingen komen die nog boven het water uitsteken. Toen bleek hoe moeilijk het is om in ongewassen toestand "Sternberger kuchen" van de andere stenen te onderscheiden.

Het volgende excursiepunt behelsde een bezoek aan een schaapherder aan de rand van Sternberg. Deze man en zijn zoon (of was het een knecht ?) hadden massa's Sternberger stenen die ze in de omgeving op de heide hadden opgeraapt. Dit waren allemaal ruwe veldstenen waarop de fossielen door de inwerking van het weer waren uitgeprepareerd. De prijzen waren aanzienlijk schappelijker dan op het adres van zondag; stukken van 20 bij 10 cm moesten 2 à 3 mark opbrengen, grotere iets meer. Diverse mensen kochten wat stukken.

Vanwege het miserabele weer werd afgezien van een bezoek aan een oude "Trupenubungsplatz" in Weitendorf bij Sternberg. Dit is een klassieke vindplaats van Sternberger gesteijn die in loop der decennia echter al ver

is leeg gegraasd. Gezien ons succes in Kobrow leek het onze excursieleiders niet meer zinvol om daar heen te gaan.

Verder stond er voor die dag nog een bezoek aan Grube Consrade III op het programma. Consrade ligt dicht onder Schwerin. Alvorens daar naar toe te gaan werd de lunch genuttigd in een restaurantje in Sternberg.

Tegelijkertijd konden de klamme, verkleumde ledematen worden opgewarmd. Op de weg terug werd zonder veel succes een nieuwe groeve bij Nutteln bekeken. Wel waren we succesvol in het kwijtraken van Frank en Christine. We zagen ze pas 's avonds in de kroeg terug.

De groeve Consrade III bij Consrade werd grotendeels droog uitgebaat en had gigantische afmetingen, zo groot dat we er maar niet in zijn gegaan. We beperkten onze activiteiten tot de storthopen met grote en middelgrote keien. Hiertussen zouden weer Reinbecker gesteinen moeten zitten. Deze keer lukte het ons er een paar te vinden. Na een uurtje scharrelen werd besloten de paasexcursie 1991 als beëindigd te beschouwen. We namen afscheid van onze beide gastheren.

Terug kijkend op onze eerste excursie buiten de wel bekende gebieden in België, Frankrijk en Duitsland, moet ik zeggen dat Martin Kaunetzki en Andreas Grant er in zijn geslaagd ons een goed programma voor te schotelen, zeker gezien de toch beperkte mogelijkheden van het gebied. Bij de voorbereidingen drukte Martin me al op het hart dat we geen Bekken van Parijs moesten verwachten.

Ik geloof dat de echte Oligoceen liefhebbers goed aan hun trekken zijn gekomen. Een groeve met rupelklei bemonsteren 800 km van de type streek en de beroemde Sternberger gesteinen zelf verzamelen in de type streek is nog niet veel west Europese vrijtijds en beroeps geologen overkomen.

Martin en Andreas nogmaals hartelijke dank voor jullie inspanningen.